

TEORETICKÁ BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
NATÁLIE BENEŠOVÁ

JOVAN DEZORT FOTOGRAF

Slezská univerzita v Opavě

Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie

Opava 2011

JOVAN DEZORT FOTOGRAF

JOVAN DEZORT
PHOTOGRAPHER

TEORETICKÁ BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
NATÁLIE BENEŠOVÁ

OBOR: Tvůrčí fotografie
VEDOUcí PRÁCE: Prof. PhDr. Vladimír Birgus
OPONENT: Doc. MgA. Aleš Kuneš

Slezská univerzita v Opavě

Filozoficko – přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie

Opava 2011

ABSTRAKT

Ve své bakalářské práci jsem chtěla zaznamenat profesní i soukromý život fotografa Jovana Dezorta, který se na scéně fotografie pohybuje již více než padesát let. Věnuji se především jeho reportážní, portrétní, ale také komerční fotografické tvorbě, působení v ČTK a v různých časopisech. Zařazuji Dezorta do kontextu tehdejší politické situace a mezi jeho kolegy fotografy dané doby.

Klíčová slova: ČTK, časopis Vlasta, válečný Vietnam, portrétní fotografie, česká fotografie, fotožurnalistika

ABSTRACT

In my thesis I want to chronicle the professional and private life of photographer Jovan Dezort who has worked for more than fifty years in the photography industry. I am focusing particularly on his reportage and his portraits, but also on his commercial photographs, his activity in ČTK and several magazines that he contributed to. I will put photographer Jovan Dezort in the context of various political situations and among his photographer colleagues at that time.

Keywords: ČTK, Vlasta magazine, Vietnam war, portrait photography, czechphotography, photojournalism

PODKLAD PRO ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

STUDIJNÍ PROGRAM: Filmové, televizní a fotografické umění a nová média

OBOR: Tvůrčí fotografie

AKADEMICKÝ ROK: 2010 / 2011

PŘEDKLÁDÁ	ADRESA:	OSOBNÍ ČÍSLO:
BENEŠOVÁ Natálie	Kyselova 1191, Praha 8	F070290

TÉMA ČESKY:

Jovan Dezort – fotograf

TÉMA ANGLICKY:

Jovan Dezort – photographer

VEDOUCÍ PRÁCE:

Prof. PhDr. Vladimír Birgus

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Popsat osobnost fotografa Jovana Dezorta, jeho mnohaleté působení v ČTK, časopisu Vlasta a další činnosti. Srovnání s dobovými fotografy.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

Birgus, Vladimír, Mlčoch, Jan: Česká fotografie 20.století, Kant, 2009

Mrázková, Daniela, Remeš, Vladimír: A hudba hraje...Josef Sudek očima fotografů, Společnost přátel fotografie, 1996

PODPIS STUDENTA: DATUM:

PODPIS VEDOUCÍHO PRÁCE: DATUM:

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji mnohokrát za vedení práce a cenné připomínky Prof. PhDr. Vladimíru Birgusovi.

Moje velké poděkování patří panu Jovanovi Dezortovi a jeho ženě Věnceslavě, kteří mi věnovali spoustu času, trpělivosti a materiálu ke vzniku této práce.

Děkuji paní Daniele Mrázkové za cenné informace.

Děkuji také své rodině a Kristýnce za podporu.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně za použití literatury a pramenů uvedených v seznamu použité literatury.

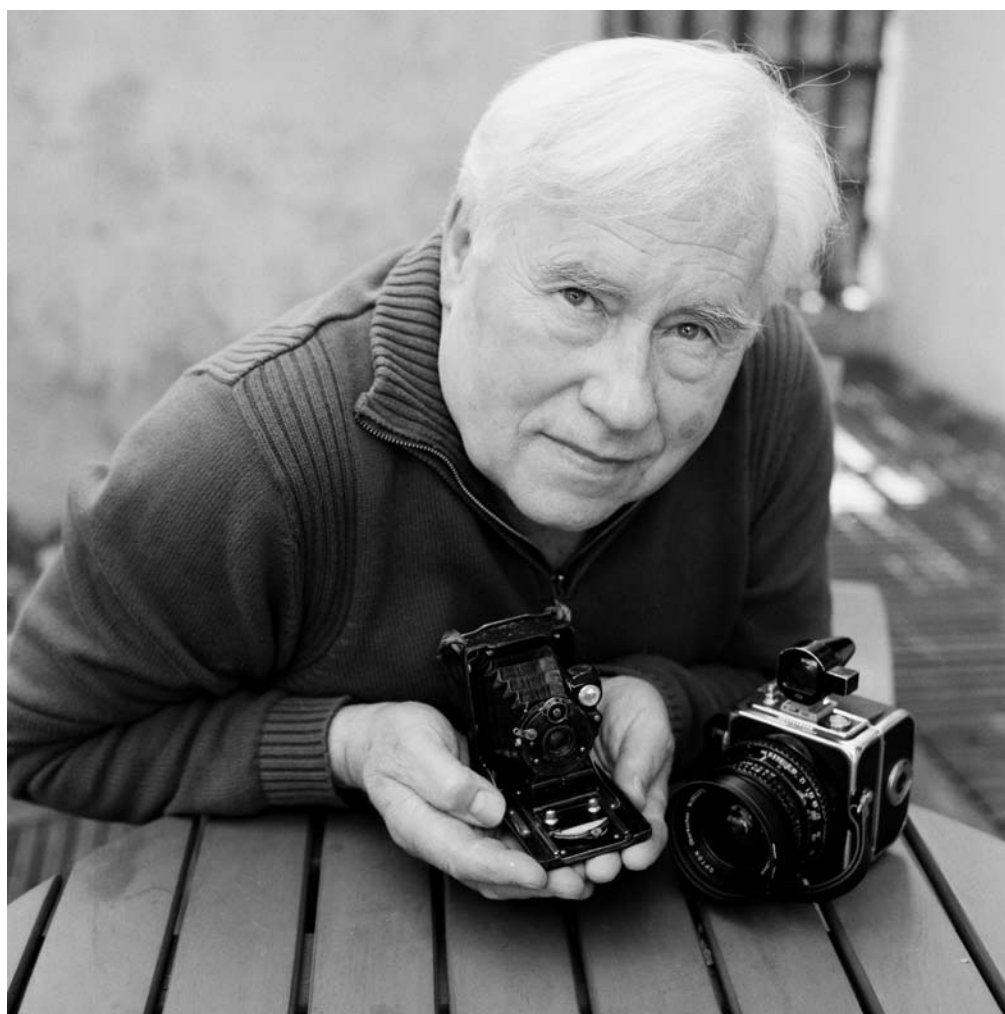
Souhlasím, aby tato práce byla zařazena do Ústřední knihovny FPF SU v Opavě, do Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a zveřejněna na internetových stránkách www.itf.cz.

OBSAH

ÚVOD	5
ŽIVOT	8
ČTK A VLASTA	11
VIETNAM	17
FOTOGRAFIE PRAHY A JOVAN DEZORT V KONTEXTU REPORTÁŽNÍ FOTOGRAFIE 60. LET	23
PORTRÉTY SLAVNÝCH OSOBNOSTÍ	31
KOMERČNÍ ZAKÁZKY	37
RODINA	43
OCENĚNÍ A NÁZORY	46
ROZHOVOR	49
SEZNAM VÝZNAMNĚJŠÍCH VÝSTAV	51
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	52
JMENNÝ REJSTŘÍK	53

ÚVOD

Při výběru tématu své bakalářské diplomové práce jsem se zastavila nad jménem fotografa, patřícího ke kvalitní generaci fotoreportérů narozených ve třicátých letech minulého století. Jovan Dezort. Vzapětí jsem zjistila, že je téměř nemožné dozvědět se něco bližšího o člověku, který se na scéně fotografie pohybuje již několik desítek let, během kterých si osvojil svůj vlastní styl a prošel nespočtým množstvím zkušeností v oboru i v životě. Jovan Dezort se vždy snažil najít skulinku, jak proniknout do nového záběru a osvojit si originalitu, která v době jeho kariérního růstu byla pro jedince jako takového zakázaná. Člověk tehdy neměl možnost prosazovat své názory nahlas, a to ani v umění. Nicméně Jovanovi to vždy procházelo – na fotografiích. Místo dlouhých příprav na perfektní záběr upřednostňoval spontánnost, čímž jeho snímky vždy vynikaly oproti ostatním. Tak jako každý jiný, vyrostl s idoly ve svém koníčku, který se později stal jeho povoláním. Vzhlíží k předním novinářským fotografům jako je Francouz Henri Cartier-Bresson, mistr „rozhodujícího okamžiku“ a spoluzakladatel agentury Magnum. S Jovanem mají společné fotografování kamerou značky Leica a nechuť k oficiálnímu a připravovanému záběru. Základy si osvojil na Střední průmyslové škole grafické v Praze

Jovan Dezort, foto Pavel Štoll, 2010

studiem oboru fotografie, kde ho učil prof. Rudolf Skopec a prof. Bohumil Šťastný. Mezi jeho spolužáky patřili například Jiří Škoch, Helena Pospíšilová-Wilsonová, Jarolava Perglová a Jana Slavíková. Zkušenost si prohloubil několikaletou praxí v ČTK jako redaktor–fotoreportér redakce Obrazového zpravodajství, vedl laboratoř pro barevnou reklamu REFO a vše nakonec zakončil prací v ilustrovaném časopise pro ženy Vlasta, aby se nakonec mohl vydat svou vlastní cestou. Jeho dokumenty a reportáže se objevovaly na stránkách českých i zahraničních ilustrovaných časopisů a tisku – Svět v obrazech, Mladý svět, Vlasta, Life, Camera, Herald Tribune¹. Stal se členem Československého svazu novinářů, později přejmenovaného na Syndikát novinářů ČR, a Asociace profesionálních fotografů ČR. Fotografoval osobnosti světového formátu a s některými hudebními i fotografickými mistry byl a stále je v úzkém kontaktu. Procestoval mnoho zemí a ve svém archivu má řadu unikátních záběrů z celého světa. Dezortova fotografická práce posledních čtyř desetiletí měla svou hodnotu nejen v původním užití, ale s přibývajícím časem vzrůstá také hodnota dokumentární a to nejen u snímků z cest a pochopitelně kultury, ale také ve skromnějších, avšak stále doplňovaných cyklech reportážních momentek rozmanitých motivů. Za svůj osobitý a přirozený fotografický pohled na svět byl několikrát oceněn ve fotografických soutěžích u nás i v zahraničí. Od začátku jeho kariéry ho podporuje jeho žena Věnceslava, na jejíž literární činnosti se také podílí fotografickými ilustracemi. I ve svém věku 77 let je stále aktivní a o práci nemá sebemenší nouzi. Krédem Jovana Dezorta je Churchillův výrok “V mém věku si už nemohu dovolit, abych se cítil špatně.” Dle jeho slov to někdy dá hodně zabrat.

¹ Vzhledem k tomu, že se Dezortovy fotografie posílaly přes ČTK do celého světa, bylo by těžké dohledat konkrétní vydání určitého periodika. Namátkou, portrét spisovatele Milana Kundery byl otištěn 14. Října 2008 v Herald Tribune

ŽIVOT

Jovan Dezort se narodil 27. 11. 1934 v Brně jako syn učitelky hudby a právníka. O svém otci mluví jako o dobrém amatérovi ve fotografování, od kterého si jako malý chlapec půjčoval fotoaparáty, aby s nimi pořizoval své úplně první fotografie v Židlochovicích, městečku svého mládí. Toto městečko vzdálené 20 kilometrů od Brna, sloužilo jako letní sídlo prezidenta Masaryka. Když jej Rudá armáda v roce 1945 osvobozovala, bylo Jovanovi pouhých jedenáct let, a přesto neváhal a začal tento moment zvětšovat. Od té chvíle věděl, že věnovat se fotografii je přesně to, co si pro sebe představuje do budoucna. Jeho cesta za fotografií se však díky nepříznivé době, jež nepřála jednotlivci a seberealizaci, o několik let protáhla. Idea režimu byla jednoduchá – Československo potřebuje co nejvíce dělníků. Jovanův otec dělník nebyl, a proto se jeho syn musel nejprve vyučit soustružníkem. Na to ovšem vzpomíná v dobrém – je si vědom toho, že znalosti, které v tomto oboru získal, se mu později hodily i jako fotografovi. Na rozdíl od ostatních měl totiž přehled o tom, jak továrny pracují. To, že si prošel dělnickou praxí, posunulo jeho studium na známé grafické škole v Hellichově ulici o čtyři roky a Jovan byl nejstarším žákem ve třídě. Do té doby však stačil nasbírat určité

Židlochovice, 1945

Židlochovice, 50. léta

Židlochovice, náměstí, 50. léta

zkušenosti, když brigádně pořizoval například zemědělské fotografie pro Státní statek v Židlochovicích nebo vypomáhal ve fotoarchivu Archeologického ústavu Československé akademie věd v Brně. Tam dokumentoval exponáty na skleněné desky 9 x 12 cm. Jednou z jeho prvních prací bylo také fotografování v Motocyklových závodech ve Strakonici, do kterých nastoupil na umístěnku po absolvování průmyslovky. Krátce nato byl povolán na vojenskou službu do Trenčína, kde pobyl dva roky. I tam měl možnost se odborně realizovat. Dodnes vzpomíná na to, jak jej důstojníci prosili, aby zdokumentoval armádu, bojiště nebo přísně tajné fotografie celého velitelství v Trenčíně a přitom neměl složenou ani vojenskou přísahu. Již tehdy snil o tom, že by chtěl pracovat jako fotoreportér. Není příliš známo, že předtím, než se Jovan dostal na grafickou školu, absolvoval přijímací zkoušky na obor filmová kamera na FAMU. Měl pocit, že právě tento krok by mohl být dobrou alternativou k dosáhnutí jeho snu. A zkoušky by býval udělal, kdyby se nepožadovala maturita, kterou Jovan v té době ještě neměl. Proto udělal s profesorem Bělovským, který kdysi učil na Hellichově škole, dohodu, že u nich nejprve vystuduje a později může FAMU zkusit znovu. Během zkoušek se seznámil s tehdejšími předními teoretiky a praktiky oboru fotografie a kinematografie dr. Ludvíkem Baranem, kameramanem Iljou Bojanovským a dalšími. Jovana však natolik zaujalo aktivní fotografování, že se mu začal plně věnovat.

**ČTK
VLASTA**

V lednu 1960 se Jovanovi Dezortovi konečně splnil jeho sen a díky doporučení, které získal během vojenské služby, byl přijat do ČTK (Československé tiskové kanceláře). Ta fungovala v Praze již několik desítek let a měla pevné zázemí a kontakty se světovými agenturami. Oficiálně pod názvem ČTK vznikla v roce 1918, spolu s Československou republikou. Agentura byla často podrobována cenzuře dle směrnic režimu, ať už nacistického nebo komunistického. Její fotoarchiv obsahuje až 5 milionů fotografií, které zaznamenávají například historii a vývoj českých zemí.

Stejně jako každý nováček si Jovan nejprve musel projít práci v laboratoři, aby se podrobně seznámil se systémem práce agentury. Zpracovával hlavně černobílé filmy, a to i v době, kdy se do oběhu dostaly filmy barevné. Zvláštní je, že to byla právě laboratoř, kterou si Jovan vybavuje z dětství jako první povolání snů. I přes přirozený pracovní postup měl Jovan štěstí. Jeho opravdové kvality se rozeznaly ve chvíli, kdy se jeden z jeho kolegů-fotoreportérů nedostavil na pracoviště a Jovan dostal šanci za něj zastoupit. Od té doby Jovan vyvolával v ČTK i své práce a za necelý rok byl přijat do kolektivu fotoreportérů. Jeho

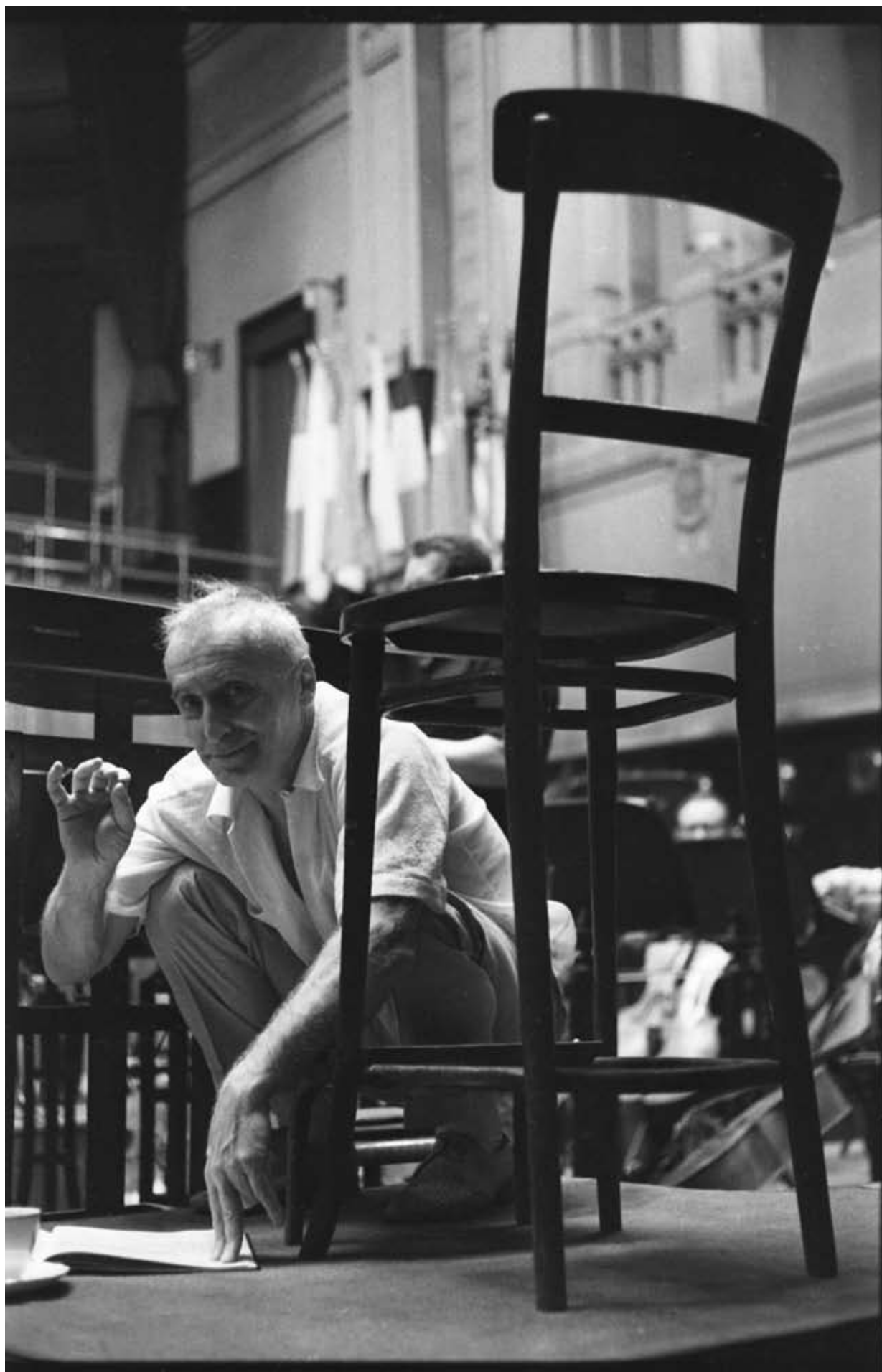
Leopold Stokowski, Pražské jaro, počátek 60. let

úplně první fotoreportáž se vztahovala ke gymnastickému kroužku ve Vysočanech. ČTK byla s jeho službami natolik spokojená, že jej později posílala i na zahraniční pracovní destinace. Jedním z nejčastějších cílů pracovních cest za doby komunismu byl Sovětský svaz a další socialistické země. Jeho tvorba (ačkoliv byl nestraník) obsahuje i fotografie ze zasedání v Moskvě koncem 60. let, kde se sešli nejvyšší představitelé tehdejšího politického života všech socialistických zemí. V době, kdy se každý zaměstnanec ČTK musel podrobit „prověrce“ o souhlasu příchodu spojeneckých vojsk do Československa, byl Dezort pracovně v zahraničí, takže ho prověrka minula.

Kromě cenzury a těchto prověrek bylo tehdy také naprosto běžné, že člověk, který se politicky neangažoval v Komunistické straně Československa, musel na pozici, na jaké byl Jovan, alespoň absolvovat VUML². Vzpomíná, jak mu doma při leštění a výběru fotografií, které tenkrát soukromě pořizoval pro Fialkovu pantomimu Divadla Na zábradlí, manželka předčítala studijní texty, aby závěrečnou zkouškou prošel a zbavil se této nepříjemné politické povinnosti. Zdá se, že Jovan je rád za svoji politickou flegmatičnost, která ho jako člověka charakterově nepotopila a po odchodu sovětských okupantů se nepodepsala na jeho práci. Navíc, hlavním oborem jeho činnosti byla kultura.

Fotoreportér ČTK musel být univerzální a schopný fotografovat v jakémkoliv prostředí a jakýkoliv žánr, ať šlo o lidi nebo krajinu či architekturu. Fotograf z novin nebo časopisů si mohl dovolit požadovaný snímek z „horké“ aktuality třeba zkazit, protože se vždy dalo spoolehnout, že potřebný záběr lze sehnat v ČTK. Na některé akce měli navíc novináři omezený přístup, ale ČTK byla zastoupena vždy. Stejně nasazení, jaké prokazoval Dezort ve fotografování kultury pro ČTK, měl například i jeho kolega Karel Mevald, který se specializoval na politickou aktualitu. Práce fotoreportéra ČTK vyžadovala, aby pracoval rychle, včas se dostavil na místo, pořídil kvalitní záběry a pohotově se dopravil zpět do redakce, aby mohly být filmy ihned vyvolány, zhotoveny fotografie a k nim příslušné popisky.

² Večerní univerzita marxismu – leninismu

Václav Neumann, Pražské jaro, 1984

Důležitou součástí komunikace mezi ČTK a ústředními deníky (Rudé právo, Práce, Mladá fronta) byla potrubní pošta. Ta fungovala na principu přetlaku a podtlaku, kdy se do potrubí vložilo hliníkové pouzdro a do něho aktuální nebo vyžádané fotografie. V době, kdy neexistoval internet a elektronické přenosy fotografií, měla potrubní pošta významnou pozici. V Praze fungovala až do povodní v roce 2002, od té doby se ji nepodařilo opět zprovoznit. Další alternativou a pro mnoho redakcí nezbytnou formou komunikace byla lidská síla. Z ČTK každé ráno odcházely dvě doručovatelky s fotomateriály a obcházely redakce. Začínaly od důležitého časopisu Květy, patřícího tehdy pod ÚVKŠČ (Ústřední výbor komunistické strany Československa). Nabízely jak denní aktuální fotografie z domova i ze světa, tak i celé fotoreportáže, někdy s exkluzivním použitím jen pro jednoho uchazeče, tedy deník nebo časopis. Mimo domácího zpravodajství, spolupracovala ČTK ještě s dalšími světovými agenturami jako UPI, APN, TASS, ADN, AFP, Keystone, Reuters a dalšími. Vzhledem k obrovským vzdálenostem mezi nimi se buď musely posílat negativy, nebo se využívalo předchůdce faxu, takzvaného telefaxu. Fotografie na speciálním papíru však používáním tohoto systému časem ztrácely kvalitu. Brzy nato již do redakcí dorazil fax, jak ho známe dnes.

Práce v ČTK tedy byla univerzální, na aktualitách se museli podílet všichni fotografové, přesto však měl každý z nich ještě své zaměření. Jovan Dezort byl specialista na kulturu. Velmi rád vzpomíná na Pražské jaro – mezinárodní hudební festival, naplněný nejlepšími hudebními umělci a symfonickými orchestry. V šedesátých letech si Češi nemohli stěžovat na nedostatek špičkových světových umělců, kteří k nám přijížděli. Při těchto koncertech bylo velmi důležité, aby fotograf byl co nejméně vidět a samozřejmě co nejméně slyšet, aby nerušil posluchače. I přes to, že si Jovan jasně nevybavuje tóny, které v sále zaznívaly, vzrušení v něm dodnes přetrvává. Koncerty nejraději fotografoval aparátem Leica M2, který považoval za nejtisší. Blesk mohl použít jen při děkovačce, během koncertů bylo nemyslitelné oslňovat hráče a obecenstvo. Někdy musel za večer zvládnout i dva koncerty, když například účinkovaly významné osobnosti ve Smetanově síni i v Rudolfinu. Poté spěchal do ČTK a pokud už nestihl večerní službu v laboratoři, musel filmy sám vyvolat, vybrat nejlepší záběry, které doporučil k vydání, a ještě na psacím stroji napsat stručný úvodní text

Václav Hudeček, Rudolfinum, 1975

Václav Hudeček, doma v Holešovicích, 1966

Václav Hudeček, Pražské jaro, Obecní dům, 60. léta

a přesné popisky umělců. Ranní služba fotooddělení už se postarala o patřičné namnožení fotografií, které ještě dopoledne byly redakcím doma i ve světě k dispozici.

Mimo dvaceti let dokumentování Pražského jara a jazzových festivalů pro ČTK a později i pro další redakce, fotografoval také třicet let pro Československý rozhlas, Mezinárodní soutěž mladých hudebníků – Concertino Praga. V této sérii má zachyceny začátky kariéry mnoha slavných umělců, mimo jiné japonské houslistky Shizuky Ishikawy nebo českého houslového virtuóza Václava Hudečka (tehdy patnáctiletého). Ten se se svou ženou Evou stal s Dezortovými dobrými přáteli, které často zvali nejen na hudební vystoupení.

Ačkoliv Jovan dlouho snil o tomto povolání a pracovat s různými osobnostmi ho bavilo, agenturní zpravodajství mu neumožňovalo uplatňovat ucelené soubory fotografií. V ČTK vzniklo oddělení Feature Services³ vedené redaktorkou Hanou Řehákovou, které úzce spolupracovalo se světovými agenturami na základě výměny ucelených reportáží. Jovan rád přijal nabídku být fotoreportérem tohoto oddělení. Dodnes vzpomíná zejména na spolupráci s redaktorem Petrem Adlerem, který uměl pobavit lidi, kteří se pak Jovanovi dobře fotografovali. Po úmrtí šéfa dalšího nového oddělení ČTK, kterým bylo REFO, neboli Reklamní fotografie, přijal Jovan na čas místo vedoucího tohoto oddělení. REFO svým zákazníkům poskytovalo kompletní služby v oblasti reklamní a propagační fotografie – od obsahového a výtvarného návrhu, přes fotografické a textové zpracování, až po vytištění tiskoviny. Ovšem práce spočívající víc v administrativě nežli vlastním fotografováním ho nebavila.

V roce 1975 využil nabídky přejít do velmi populárního časopisu Vlasta s nákladem až 750 tisíc výtisků týdně. Tam se Dezort mohl plně soustředit na ucelené fotoreportáže i s tím, že budou otištěny podle jeho představ. V té době také mnoho jeho fotografií bylo zveřejněno na titulní stránce Vlasty. Jeho objektiv směřoval do všech oblastí převážně ženského života, jak se tehdy požadovalo. Fotografoval

³ Označení pro výstižný aktuální, původní literární příspěvek, formovaný do krátkého příběhu

Dcera Monika na obálce Vlasty, únor 1975

Kosmonaut Frank Borman na obálce Mladého světa, 1969

dělnice, zemědělkyně, Brigády socialistické práce, úspěšné ženy ve všech oborech a dokumentoval činnost Československého svazu žen. Ve Vlastě působil sedm let, pak byl zlákan k přestupu do odborářského časopisu Svět práce, kde zůstal tři roky.

Jovan Dezort ve Vlastě vystřídal vynikající fotografku Danielu Sýkorovou, která pro Vlastu fotografovala od roku 1957 a v roce 1974 se rozhodla odejít na volnou nohu. Právě ona doporučila Jovana místo sebe na uvolněné místo. Vynikala v zachycování „obyčejností“ a své fotoreportáže dokázala vázat ve sledu obrazové řeči. Oproti uhlazenějšímu stylu Jovana Dezorta jsou její fotografie velmi živé a plné emocí.

Zkušenosti nasbírané během předešlých let pak využil, když se v roce 1984 rozhodl stát nezávislým fotografem ve svobodném povolání. Za léta v tomto oboru si vysloužil už pracovní jistotu a zákazníci jej kontaktují sami.

Vlasta, 1975

VIETNAM

V roce 1968 byl Jovan Dezort služebně poslán přes ČTK na svou nejexotičtější pracovní destinaci, do válkou postiženého Vietnamu. Cesta se dělila v Kambodži, kde překvapivě dostal pozvání na návštěvu v paláci kambodžského krále Norodoma Sihanouka, který byl nějakým způsobem informován o jeho příjezdu do kambodžského Phnom Penhu (jeho syn Sihamoni Sihanouk později studoval v Praze balet a Dezort ho fotografoval při jeho pobytu v naší republice). V Phnom Penhu byl rovněž přizván zúčastnit se příletu a oficiálního přijetí jugoslávského prezidenta Tita králem. Ráno čekala před hotelem limuzína, která Jovana odvezla na letiště. Při vyvolávání filmů prezidentova příjezdu Dezorta zamrazilo. Potrubní voda měla tak vysokou teplotu, že mohla poškodit emulzi filmu, která vydržela maximální teplotu 35°C. Filmy byly nakonec nepoškozené poslány do ČTK.

Dezort se konečně dostal do Hanoje. Tam na něj čekaly vyvrácené vagóny na silnici po bombardování. Na jihu Vietnamu se jednalo o pozemní válku, na severu pak měl konflikt podobu bombardování. Během nich utrpěla bombardováním nejen úroda, ale i obyvatelstvo a civilisté. Ve válce zahynulo 100 tisíc vojáků a 1,5 milionů

Školáci v krytu po vyhlášení náletu, Vietnam, 1968

Vietnamců. Konflikt se vlekl téměř jedenáct let. Dezort si byl vědom nebezpečné situace ve Vietnamu, ale neměl čas o tom přemýšlet. Byla to práce jako každá jiná, kterou hradila ČTK a musel se smířit i s omezenějšími podmínkami, které mu často znepríjemňovaly práci. Vyvolávání filmů v hanojské tiskové agentuře bylo ztíženo vlivem bombardování, kvůli kterému do vyvolávacích tanků tekla znečištěná voda. Rovněž vzdálenost mezi Hanojí a Prahou znemožňovala předávání záběrů. Používal se speciální telefaxový přístroj na fotografie a kurýrní pošta. Bylo naprosto běžné, že se několikrát za den hlásily možné nálety. Jovan dodává: „Nejednou jsem musel vyvolávat fotografie, zatímco se celý dům třásl. Už jsem v tom měl praxi, a tak jsem se chodil schovávat ke komínu. To je totiž jediná část domu, která vydrží.“ Ačkoliv fotografoval nejen v Hanoji, ale i v dalších částech severního Vietnamu, může hovořit o velkém štěstí, že nebyl zraněn. Stále se jednalo o válku, která s sebou nesla mnohé oběti. Jovan vzpomíná na to, jak střepina z protiletického granátu zabila francouzského řidiče, který zvědavě pozoroval „z nebe“ padající úlomky. Ve Vietnamu se mimo jiné sešel i s kameramanem Milanem Třešňákem, který tam točil pro Krátký film, a také s básníkem Janem Skácelem, tehdy členem delegace československých spisovatelů pozvaných do Vietnamu.

Než Jovan mohl odletět zpět z Vietnamu, musel oproti plánu ještě týden počkat, jelikož letiště bylo kompletně zničeno. Chodil tedy na toulky a fotografoval dál. Jednou se dokonce dostal k demonstraci, což vzhledem k jazykové bariéře původně netušil. Zatímco si u fotografování vyměňoval objektivy, byl paradoxně pouze jako jediný přihlížející zatčen. S průkazem totožnosti a dokumenty, že pracuje pod vietnamskou agenturu, byl ze stanice propuštěn.

Domů mohl letět pouze přes Čínu a v Pekingu pak několik dnů čekal na letadlo letící do Moskvy a odtud do Prahy. V Číně v té době probíhala „kulturní revoluce“ v čele s Mao Ce-Tungem, tajemníkem a předsedou Komunistické strany Číny. Vše se podřizovalo jeho diktátu. Do dneška má Jovan schované jako kuriozity rudé knížky s Mao Ce-Tungovými citáty v několika jazycích. Přivezl si také šálky na čaj s jeho citáty a mnoho odznaků. Při fotografování v Pekingu byl pod přísným dohledem, a ačkoliv v této zemi válka nebyla, mohl se tu pohybovat jen po schválených trasách.

Děti si hrají na ulici, Vietnam, 1968

Rozbouraný kostel po náletu, Vietnam, 1968

Dům po náletu, Hai Phong, Vietnam, 1968

Čínský chlapec zvědavě pozoruje bílé dítě, Peking, Čína, 1968

Jovanovo zdokumentování vietnamské války nepůsobí na první pohled prvoplánově krutě. Když se ale člověk podívá na jeho fotografie pozorněji, uvidí právě absurditu a krutost války, která velmi poznamenala život vietnamských občanů. Například fotografie dětí sedících ve školních lavicích by nebyla ničím neobyčejná, kdyby ovšem pod stoly nebyly vykopané cestičky do podzemních krytů. Působivé jsou jeho fotografie ženy na ulici, která se modlí při náletu, vietnamské bojovnice v džungli či záběr na dům, jemuž se zbořila celá stěna a divákovi se naskýtá pohled do místností plných nábytku. Absurdně působí značka zákazu vjezdu, ačkoliv je prostředí plné sutin nebo rozbombardovaný kostel.

Po návratu Dezorta z Vietnamu mu ČTK uspořádala velkou samostatnou výstavu fotografií válkou poničené země v pražské Hyberské ulici. Před vernisáží došlo k zajímavé události, na kterou Jovan nerad vzpomíná. Výstavu si přišel prohlédnout vietnamský velvyslanec. Vzněl požadavek, aby nebyly vystavovány záběry, na kterých má někdo roztrhané šaty nebo otřepaný proutěný klobouk. Rovněž mu vadil holý zadeček dítěte, kterého nesl na ramenou jeho otec. Jovan a jeho kolegové nemohli pochopit, jaká hrstka tohoto Vietnamce vede k tomu, že se stydí za bídu lidí, vždyť šlo přece o život ve válce! Ačkoliv Jovan skřípal zuby, musel akceptovat, že na vernisáži byla některá místa na fotografiích „zcenzurována“ černými páskami. Výstava přesto měla velký úspěch a dočkala se ocenění i u odborníků. Následně přinesl v té době prestižní fotografický časopis Bild der Zeit několikastránkový Jovanův profil s různými jeho záběry včetně několika z Vietnamu. Napsáno tam je mj. „Jovan Dezort není žádný senzacechtivý reportér, nesnaží se pouze zachycovat realitu. Snaží se upoutat pozorovatele tím, že vyhledává protiklady a pozadí, že zprostředkovává stav věcí a situací v komplexnosti, čímž jsou jeho záběry ze severního Vietnamu zvláště působivé... V severním Vietnamu zažil roku 1968 dobu nejhorších leteckých náletů na Hanoj. Přesto ani jeho drastické záběry z tohoto válkou ohroženého města nepřinášejí povrchní agitaci. Zobrazují život dětí, vyrůstajících ve válce, pro něž jsou vražedné události každodenní realitou. Hledají den po dni ochranu v krytech a hrobech a přesto mají chuť a čas ke hře. Právě nevtíravost jeho vietnamských reportáží konfrontuje pozorovatele s brutální realitou a nesmyslností války vůbec. Je to svědectví toho, jak Jovan Dezort dokáže prostřednictvím

Snímek Napalm girl, Nick Ut, 1972

Snímek General Nguyen Ngoc Loan executing a Viet Cong prisoner in Saigon, Eddie Adams, 1968

Snímek Vietnamská bojovnice, otištěná v Bild Der Zeit v prosinci 1971, Jovan Dezort

Jovan Dezort fotografuje venkovské děti, Vietnam 1968

jedné konkrétní události přinést univerzální poselství.”⁴ Jovan byl za svou kolekci fotografií zachycující citlivé záběry ze života Vietnamců v období války oceněn. V roce 1973 dostal Hlavní cenu v celosvětové soutěži Mír Vietnamu, vyhlášené Mezinárodní organizací novinářů⁵. Po druhé se do Vietnamu dostal v roce 1975 v období míru, nikoli už přes ČTK, ale jako fotoreportér časopisu Vlasta. Tehdy už hodně fotografoval i na barevný materiál. Po návratu vyšlo ve Vlastě několik jeho reportáží ze života vietnamských obyvatel včetně titulních fotografií.

Mezi další fotografie zachycující průběh vietnamské války patřili například Huýnh Công Út, tvořící pod jménem Nick Ut nebo Eddie Adams. Pro agenturu AP (Associated Press) pracující Nick Ut se proslavil fotografií zděšených dětí prchajících před napalmem, kterým letadla jižního Vietnamu zaútočila 8. června 1972 na vesnici Trang Bang. Na fotografii je dominantní nahý plačící holčička, které napalm nejen spálil šaty, ale způsobil těžké popáleniny. Nick Ut ji tehdy zachránil život když ji okamžitě převezl do nemocnice, ve které strávila 14 měsíců. Snímek později získal Pulitzerovu cenu a patří mezi jedny z nejslavnějších snímků 20. století. Zachráněná, dnes osmačtyřicetiletá Kim Phuc, vede nadaci Kim Phuc Foundation, pomáhající dětem v současných válečných konfliktech.

Cenu World Press Photo a Pulitzerovu cenu získal i fotograf Eddie Adams za fotografii zachycující popravu vězně Vietkongu na saigonské ulici. Fotografie vznikla těsně před zmáčknutím spouště pistole u hlavy odsouzeného. Stala se proto dokumentem o hrůzách tehdejší války a zapůsobila významně na veřejné mínění v USA.

Humanisticky orientovaná fotografka Dagmar Hochová a klasik výtvarné a portrétní fotografie Václav Chochola cestovali po Vietnamu ještě před válečným konfliktem v roce 1961. Bylo by těžké srovnávat Dezortovy reportážní fotografie z válečného Vietnamu s fotografiemi

⁴ Strauss, Volkward E.: časopis Bild der Zeit, prosinec 1971, s. 120

⁵ Mezinárodní organizace novinářů, MON – francouzsky: Organisation internationale des journalistes, OIJ – novinářská organizace. Založena roku 1946 v Kodani. Byla organizací sdružující členské národní organizace, skupiny a jednotlivce ze 114 zemí světa. Sídlem sekretariátu MON byla v letech 1947 - 1995 Praha. Organizace byla pro-komunisticky orientována a krátce po převratu v roce 1989 byla zrušena.

Reportáž o Vietnamu ve Vlastě, 1975

Vietnamská výtvarnice, Hanoj, 1975

Práce na rýžových polích, provincie Hoa Binh, 1975

Hochové nebo Chocholy, kteří byli tenkrát do Vietnamu vysláni spíše za účelem upevnění pozice Sovětského svazu. Exotické prostředí ztvárnili Hochová a Chochola ve svém humanistickém pojetí dokumentární fotografie a myslím, že můžeme říct, že v podstatě fotografovali poezii všedního dne, jen jinde, než na domácí půdě. Mnohé dříve nepublikované fotografie Dagmar Hochové z Vietnamu byli v roce 2007 vydány v knize Mot Hai Ba⁶.

⁶ Hochová, Dagmar: Mot Hai Ba. Herrmann a synové, 2007

**FOTOGRAFIE PRAHY
A JOVAN DEZORT
V KONTEXTU
REPORTÁŽNÍ
FOTOGRAFIE 60. LET**

Dalším materiálem, kterým je Jovan Dezort známý, jsou fotografie zachycující atmosféru staré Prahy a celého Československa z dob 60. let. Umění vystihnout zdánlivě banální situace s dávkou humoru a nadsázky mu jde s lehkostí, s jakou fotografuje výtvarné momentky milované Prahy. Častým motivem jeho fotografií je Václavské náměstí, snad i proto, že poblíž sídlila kancelář ČTK. Máme tak možnost pozorovat proměny a dobovou atmosféru v různých ročních a časových obdobích tohoto náměstí, aniž by to bylo Dezortovým původním záměrem. Fotografie Prahy vydali s manželkou coby kalendáře v několika kusových nákladech pro rodinu a přátele. Na nich si můžeme prohlédnout Jovana Dezorta, který nám servíruje jeho typickou přirozenost, smysl pro člověka a to, čím vším může ve městě býti. Ze stejné doby pochází i další kalendář pojmenovaný Kola 60. let, na kterých se promítají jak automobily, tak i spojení se starým stylem jezdců na koních.

Postřehy z pražského dění v letech padesátých až osmdesátých můžeme vidět i v tvorbě Viléma Kroppa (nar. 1920). Jako fotograf deníku Práce sledoval a servíroval čtenářům každodenní život v komunistické éře. Místo nastrojených slavnostních průvodů a jejich

Nepojízdný trolejbus na Jungmannově náměstí, 60. léta

patetických hesel se soustřeďoval na dějství za touto maškarádou. Fotografoval obyčejné lidi a jejich radosti, stejně jako na vývoj kultury a období velkých proměn – výstavby metra a podobně.

Určitou spojitost s Dezortovými fotografiemi můžeme najít i v tvorbě asistenta Josefa Sudka, Jiřího Tomana (1924 – 1972). Tak jako Dezort fotografoval momentky staré Prahy spolu s dopravou a automobilovými závody, Toman zachycoval běžný život svých rodných Pardubic a fotografoval závody automobilů a motocyklů.

Karel Hájek (1900 – 1978) patří mezi zakladatele české žurnalistické fotografie a jako dvorní fotograf pracoval pro týdeník Svět v obrazech. Fotografoval nejvýznamnější události českých dějin, zejména kvůli své schopnosti adaptace na jakýkoliv politický režim, což mu bývá dnes vytýkáno. Hájkovy fotografie se snaží vyvolat v divákovi silný dojem, dokáže snoubit informativní dokument s estetickými prvky, fotografuje z nevšedního úhlu záběru a často také detaily.

Žánrové i reportážní fotografie Prahy zachycoval také Erich Einhorn (1928 – 2006). Byl vedoucím fotoreportérem deníku Večerní Praha a soubor svých prací vydal v knize Praha všedního dne (1959). Nekonvenční prezentaci fotografií právě vzniklých novin roce 1955, Večerníku Praha měl na svědomí právě Einhorn. „Snažili jsme se, aby každý otištěný snímek měl takové kvality, aby mohl jít i na výstavu. Aby neodešel z povědomí po přečtení novin“⁷, tvrdil Einhorn. Čtenáři oceňovali nápaditou a živou fotografii, Večerník Praha si rychle získal oblibu. A byl to právě Einhorn, kdo u nás od roku 1967 prosadil konání mezinárodního fotografického bienále Interkamera. S Dezortem má Einhorn ve svých fotografiích Prahy společný nejen humor, ale také fotografování v Sovětském svazu a talent vystihnout komické situace. Vzhledem k tomu, že byl Einhorn vedoucím fotoreportérem a obrazovým redaktorem Večerní Prahy, která nebyla tolik svazovaná oficialitami jako ostatní tisk, mohl si Einhorn dovést více experimentovat jak ve fotografování vlastních reportáží, tak v následné prezentaci v novinách než třeba právě Dezort.

⁷ Mrázková, Daniela, Remeš, Vladimír: Cesty československé fotografie, Mladá Fronta, Praha, 1989

Tank přijel na zastávku, 21. srpna 1968

Josef Prošek měl široký fotografický záběr. Věnoval se surrealistické, reportážní, dokumentární, výtvarné, portrétní tvorbě a aktu. Spolu s Janem Řezáčem⁸ vydali několik surrealistických sborníků. Byl fotoreportérem a později vedoucím fotografického oddělení časopisu Květy, kde uplatňoval momentky z každodenního života. Jeho fotografie nalezených zátiší v městském prostředí byly publikovány v knize Snad Praha⁹.

Fotografům Oldřichu Karáskovi (1939 – 2006) a Miloňovi Novotnému (1930 – 1992) se v 60. letech podařilo vycestovat do zahraničí, zejména pak do Anglie. Ve své době velmi žádaný fotograf Miloň Novotný zaznamenával prchavé okamžiky a zajímavé obyvatele britské metropole. Potrpěl si na dokonalé záběry a nepovedené negativy ničil. Oldřich Karásek pracoval pro týdeníky Mladý svět, Svět v obrazech a Květy. V roce 1968 odcestoval do Londýna, kde pracoval pro italskou agenturu Vita Press. V tomto období vznikly jeho slavné fotografie známých osobností – Brigitte Bardot, John Lennon, Beatles, Sophia Loren. Vášně pro cestování ho neopustila, svůj cyklus fotografií rozšiřoval stále o nové země a nakonec téměř o celý svět.

S progresivním týdeníkem Mladý svět jsou spjata jména významných reportážních a dokumentárních fotografů Miroslava Hucka (nar. 1934) a Pavla Diase (nar. 1938). Vedoucí fotografického oddělení byl v té době Leoš Nebor, bývalý zaměstnanec ČTK, který jim byl příznivě nakloněn. Do veřejného podvědomí se dostali začátkem šedesátých let, kdy vznikala malá divadla, jazzové kluby a začal přelom na hudební scéně. Pro své záběry nevyhledávali atraktivní prostředí, zaznamenávali bezprostřední svědectví o obyčejném životě. I přes to, že si kvůli režimu nemohli dovolit kritičtější pohled na společnost, působily jejich neotřelé dokumenty s vlastním názorem jako svěží vítr v tehdejší fotožurnalistice. „Redakce byla od počátku jednotná v názoru, jak má fotografie v novém časopise vypadat. Usilovala o to, aby vyjadřovala především dobu,”¹⁰ říká Miroslav Hucek, který se v roce 1967 stává

⁸ Jan Řezáč (1921 – 2009) byl redaktor básník, prozaik, editor, teoretik a historik fotografie a výtvarného umění. V roce 1972 se stal redaktorem, později šéfredaktorem nakladatelství ČTK-Pressfoto

⁹ Prošek, Josef, Řezáč, Jan: Snad Praha, Artfoto, 1999

¹⁰ Mrázková, Daniela, Remeš, Vladimír: Cesty československé fotografie, Mladá Fronta, Praha, 1989

Okolí Václavského náměstí, 21. srpna 1968

Okolí Václavského náměstí, 21. srpna 1968

Vinohradská ulice u ČS rozhlasu,
21. srpna 1968

vedoucím fotooddělení a je to právě on, kdo se rozhodujícím způsobem zasloužil o „fotografický styl“ Mladého světa.

V roce 1968 Jovan Dezort fotografoval vstup sovětských vojsk na naše území. V Praze barevně i černobíle zachycoval snímky okupačních vojáků i českých občanů. Na rozdíl od Koudelkových snímků z téže události na Dezortových fotografiích nenajdeme zoufalá a dramatická gesta Pražanů, ale spíše už jakýsi smutek, rezignaci a smíření se s osudem. Na záběrech Josefa Koudelky mladíci křičí na posádky vozidel, šplhají s českou vlajkou na věže tanků, žena na ulici zoufale pláče, ale Jovan zachycuje klidně přihlížející lidi, skoro ležérně sedící na zábradlí, zatímco před nimi defilují sovětské tanky. Opět se mu daří vystihnout úsměvné situace, například když místo tramvaje dorazil na zastávku tank. Tam, kde Koudelka zuří a fotografuje vzdor Čechů proti nenáviděným vojákům, Dezort s profesionálním odstupem dokumentuje situaci, jakoby šlo jen o další reportážní zakázku pro ČTK. Možná to souvisí s již výše zmíněným Jovanovým nezájmem o politické události obecně.

Za pozornost rozhodně stojí Dezortovy reportáže z mnoha zahraničních cest (Bulharsko, Čína, Francie, Itálie, Jugoslávie, Kambodža, NDR, Polsko, Rumunsko, SSSR, Velká Británie, Vietnam a další). V archivu najdeme i spoustu komických fotografií jako je „WC s výhledem a bez výhledu“ z tuniské pouště nebo egyptské sochy s vodní plochou, což byl mimořádný okamžik, kdy v Egyptě zrovna napršelo a sedící Memnonovy kolosy se zrcadlily na vodní hladině. Dezortovým přáním je vydat jednou své postřehy z cest jako obrázkovou knihu. Prozatím však můžeme jeho práci vídat čas od času na některé z jeho autorových výstav. Poslední výstava byla 1. září 2011 v jeho milovaných Židlochovicích, které dokumentuje už několik desetiletí. Výstava nese název Zmizelé Židlochovice 1945 – 1995.

1. máj na Václavském náměstí, 60. léta

Defekt na silnici, 60. léta

Tatrovka na Karlově mostě, 60. léta

Diváci na Velké ceně, Brno, 60. léta

Poštovní vůz na Malé Straně, 50. léta

Fronta na telefonní budku, Václavské náměstí, 60. léta

Úklid mauzolea, Moskva, 1970

Lenin, Leningrad, 1970

Prodavačka novin, Václavské náměstí, 60. léta

Zima na Václavském náměstí, Praha, 60. léta

Z biřmování u Nitry, Slovensko, 60.léta

Trocadero, Paříž, 1988

Anglie, venkov, 1968

WC s výhledem a bez výhledu, Tunisko, 2005

PORTRÉTY SLAVNÝCH OSOBNOSTÍ

Před objektivem Jovana Dezorta se mihlo tolik známých osobností, které lze jen těžko spočítat. Nefotografoval pouze české celebrity, politiky, umělce, ale častokrát měl možnost setkat se s lidmi, jejichž jméno je známé po celém světě. V jeho archivu nenajdeme pouze fotografie oficiální, ale často si můžeme prohlédnout i záběry ze života umělců v „zákulisí“, jelikož spousta z nich jsou Jovanovými přáteli dodnes.

Mezi známá jména patří například Waldemar Matuška se synem na Znojemském vinobraní; Josef Suk, slavný český houslista a pravnuk Antonína Dvořáka, který nedávno dostal prestižní ocenění od prezidenta České republiky; kameraman Miroslav Ondříček na fotografii s legendárním motocyklovým závodníkem Františkem Šťastným; Hana Heřmánková, majitelka Divadla bez zábradlí; Václav Neckář; Tereza Pergnerová na začátku její kariéry; Ivo Židek, hvězda opery, tenorista, známý například z opery Bedřicha Smetany Prodaná nevěsta; Helena Vondráčková; Marta Kubišová před rokem 1968; Luciano Pavarotti nebo úplně první Československá Miss Dana Silvinová. Za první Miss se považuje Ivana Christová, ovšem málokdo ví, že ještě v roce 1966 proběhla soutěž krásy, ve které Dana vyhrála, nicméně soutěž byla poté zrušena a obnovena až po roce 1989.

Louis Armstrong v Lucerně

Díky ČTK také nasbíral spoustu portrétů jako fotoreportér. Zvěčněného má například Lorda Snowdona (Antony Armstrong Jones), který si vzal sestru britské královny, princeznu Margaretu. Vzhledem k tomu, že je Lord Snowdon nejen fotografem, ale i filmařem, setkali se na filmovém festivalu v Karlových Varech a též v Praze. Například při návštěvě sklárny Moser v Karlových Varech ho Jovan zachytil při foukání skla. Jovan mu tak mohl vzdát hold i jako umělci, kterého uznává. Na stejném místě potkal i tehdejšího lamače ženských srdcí, představitele Vinnetoua, Pierra Brice, se kterým měli Jovan s manželkou dokonce letět osobním letadlem do Prahy. Nafotografoval reportáž s prvním doktorem, který kdy transplantoval lidské srdce – Christiaanem Barnardem z Jihoafrické republiky. Jemu dělal i doprovod s redaktorem Petrem Adlerem v letadle při cestě z Prahy do Brna. Zvěčňoval jazzového trumpetistu a zpěváka Louise Armstronga, zpěváka Paula Anku, oceánografa Yvese Costeaua a francouzského filozofa a spisovatele Jean-Paul Sartrea. Z politických osobností nelze pominout Alexandra Dubčeka nebo prezidenta Ludvíka Svobodu. Když se v týdeníku Mladý svět otiskla Dezortova fotografie politika Josefa Smrkovského koupajícího se v piešťanských lázních, byl z toho problém. Gustáv Husák se tehdy pohoršeně vyjádřil, že se politici nechávají vyfotit i ve vaně!

Potkával ty nejzajímavější, nejsilnější, či nejkrásnější osobnosti. Fotografoval profesionální modelky i herečky. Nejlépe ze všech se mu fotografovala Olga Schoberová, hlavní představitelka filmu Limonádový Joe, která se pokoušela prosadit i v zahraničí. Jako jedna z mála prý byla před aparátem naprosto přirozená a dobře se fotografovala z každého úhlu. Narozdíl od spousty jiných hereček se soustřeďovala na odpovídání otázek redaktora na místo toho, aby vypadala za každou cenu dobře před objektivem. „Některé herečky například ani nemluvíly a zaujímaly rovnou naučené pózy,” dodává Dezort. Rád pro různé ilustrační účely fotografoval své děti – dvojčata. Objevovaly se tak často na stránkách časopisů a publikací například ke Dni dětí, v době Vánoc a podobně. Snímky dvojčat byly publikovány i v časopise Hasselblad.

Během celého roku 2004 vycházely v časopise Xantypa Dezortovy fotografie slavných osobností z různých oblastí života v celostránkové rubrice Fotovzpomínky Jovana Dezorta.

Karel Hájek na BVV, konec 50. let

Karel Gott při příletu z Las Vegas, 1967

Marta Kubišová, 60. léta

Olga Schoberová, polovina 60. let

Figuru ikony české fotografie Josefa Sudka fotografovalo mnoho fotografů (Prošek, Ehm, Novotný, Helbich, Chochola, Vácha, Brok¹¹) a mnohé jednotlivé fotografie se dostaly do podvědomí široké veřejnosti, ale troufám si říct, že nikdo z nich nemá tak velkou, ucelenou a neopakovatelnou sérii fotografií jako právě Jovan Dezort. Seznámili se spolu už v období jeho školní docházky, kdy profesor Skopec představil studenty 2. ročníku panu Sudkovi. Později spolu Jovan a Sudek začali chodit fotografovat. Ještě dnes si pamatuje na preciznost a trpělivost pana Sudka, když spolu čekali na správný záběr rozkvetlých akátů asi dva týdny, jelikož Sudek neustále tvrdil, že to stále cosi postrádá, že to stále ještě není ono. Slavný fotograf pak Jovanovi fotografii věnoval, ale bohužel nepodepsal. Oba měli slabost pro vážnou hudbu a Jovan občas fotografoval Sudka na těchto koncertech. O kvalitách Dezortových fotografií Josefa Sudka vypovídá také to, že v celé sérii bychom těžko našli slabou fotografii. Dezort dokázal Sudka zachytit při různých aktivitách (při práci doma, jako podivína tahajícího velkoformátovou kameru v uličkách Prahy, se sestrou Boženou) a vytvořil tak unikátní soubor silných fotografií jednoho z našich nejvýznamnějších fotografů.

¹¹ fotografie byly publikovány v knize A hudba hraje – Josef Sudek očima fotografů, Daniela Mrázková a Vladimír Remeš, vydal Společnost přátel fotografie, Praha, 1996

Christiaan Barnard zkouší pušku ze Zbrojovky Brno

Claudia Cardinale přiletela na Filmový festival do Karlových Varů, 1964

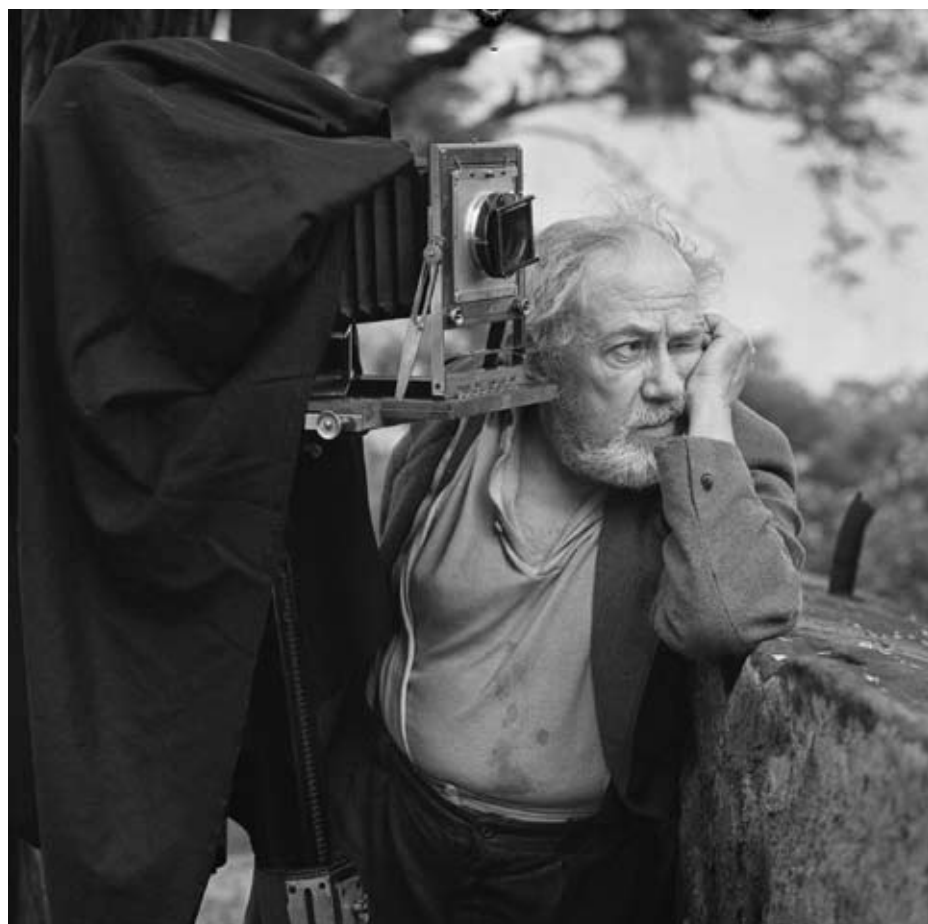

To Jovan Dezert.
Best wishes
Chris Barnard

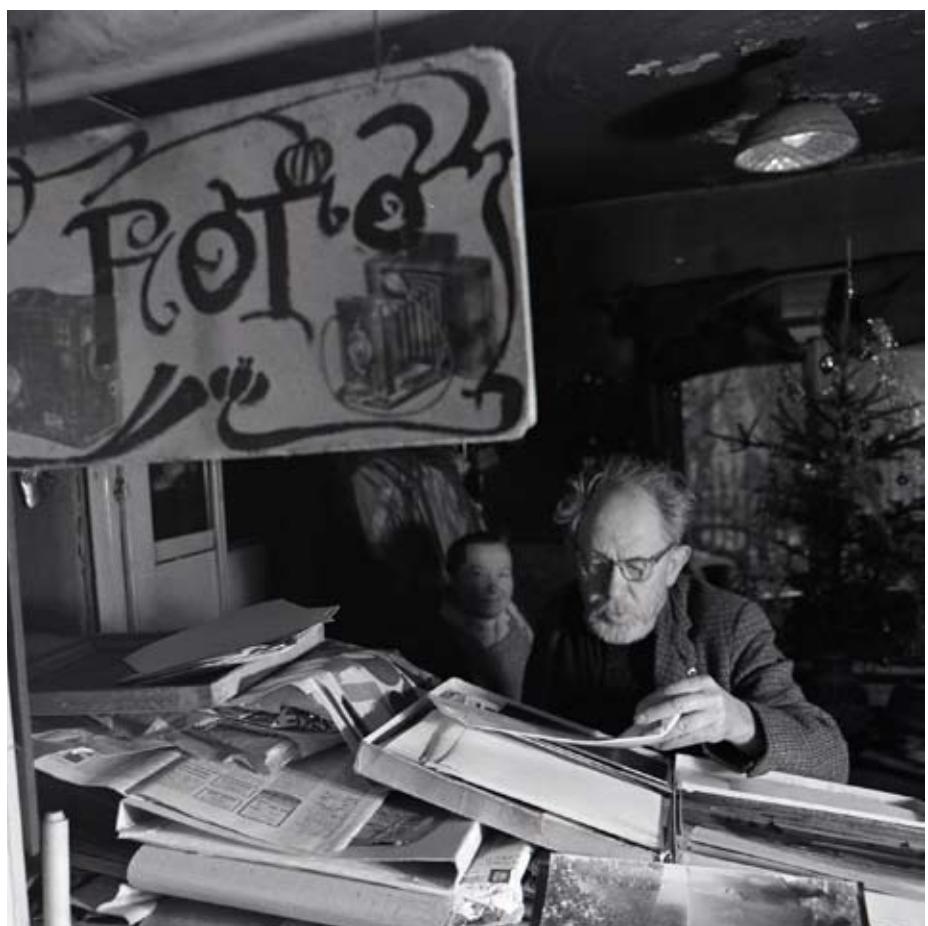
Christiaan Barnard s Petrem Adlerem v letadle, osobní věnování Jovanovi Dezortovi

Lord Snowdon u Mosera, Karlovy Vary, 1967

Josef Sudek, Úvoz, 1971

Josef Sudek, v ateliéru na Újezdě se sestrou Boženou, 1956

Josef Sudek, Nerudova ulice, 1971

**KOMERČNÍ
ZAKÁZKY**

Mezi Dezortovy časté komerční zakázky patřila móda. Je třeba ale podotknout, že ještě dlouho po válce doba módní a reklamní fotografie v Československu nepřála. Zatímco ve světě zažíval módní průmysl rozkvět a zahraniční periodika jako Vogue nebo Harper's Bazaar otiskovala fotografie Irvinga Penna, Richarda Avedona nebo Williana Kleina. Módu zastupovalo především nakladatelství MONA, pod něž patřily časopisy jako Žena a móda, Praktická žena či Vlasta. Cílem fotografií byla hlavně ukázka střihu a charakteru šatů. V 80. letech byl v Československu k sehnání časopis Burda se střihovou přílohou. Snažit se o kreativitu nemělo v té době význam, pojmy „móda“ a „reklama“ neodpovídaly ideám socialistického realismu. Fotografové se snažili alespoň pracovat pro společnosti jako Centrotex, Jablonex či Skloexport, které prosazovaly své výrobky do ciziny.

Jedna z Dezortových zakázek byla například reklama na kožichy od výrobního závodu Kara Trutnov, které fotografoval pro prezentaci k jejich módní přehlídce. Většinu reklamních zakázek Jovan pořizoval ve svém ateliéru, jenž se nacházel v přízemí jejich rodinného domu v Krči. Jovan dodnes vzpomíná na to, jak mu do domu přivezli

Pletená móda pro Pressfoto, 70. léta

Plyšové hračky Hamiro, 70. léta

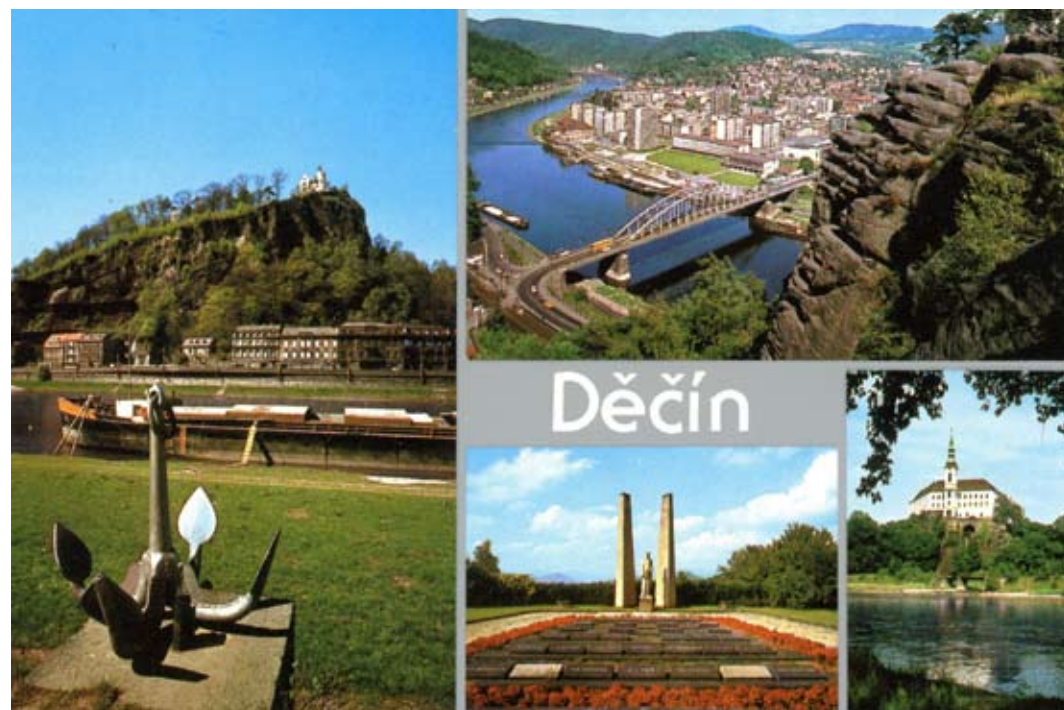

Vzorkovna Hamiro, 70. léta

kompletní kolekci kožichů pro daný rok, včetně norkových a persiánových, v hodnotě několika stovek tisíc korun – a to vše bez pojištění! Mohl jen doufat, že se kabátům během doby fotografování nic nestane. Dostával i další nabídky na fotografování módních kolekcí. Jeho snímky maxi a mini módy doplňovaly mj. trendové stránky časopisu Vlasta. Jednou za čas dostal nabídku k tvorbě ucelených souborů pletených svetrů, vydávaných tehdy Pressfotem. „Rád jsem na módě spolupracoval s vynikající módní redaktorkou Věrou Hrubou. Vždy přišla ke mně do ateliéru s plným kufrem doplňků, aby se mohla postarat o finální styling, dokonce předem měla připravené náčrtky, jak si záběry představuje“ vzpomíná Jovan. I přes vynaloženou snahu jsou Dezortovy ateliérové fotografie módy spíše informativní prezentace výrobku, neboť hlavním účelem bylo názorně ukázat ženám, jak si daný model vyrobit vlastními silami doma.

Výrazný reklamní fotograf té doby byl Fred Kramer, kterému se podařilo vybočit z řady statických nudných módních fotografií. Zkušenosti nabrané v závodě České grafické unie, v portrétním ateliéru Jindřicha Vaňka a studiem na Státní grafické škole, dokázal pak uplatnit ve svých tehdy průkopnických reklamních a propagačních fotografiích. Jak sám říkal, šlo tehdy spíš o propagaci ve smyslu prezentace a informace než o reklamu ve smyslu obchodní nabídky. Vždyť ani nebylo co nabízet, zboží bylo nedostatek. Kramera však vždy zajímala možnost pracovat s živým modelem. Modelky vyvedl z ateliérů na ulici a pro své záběry vymýšlel rafinované, až filmové scénky. Jeho tvorba připomíná fotografie módních velikánů Irvinga Penna nebo Erwina Blumenfelda.

Na další zakázku pro Hamiro Příbram Jovan Dezort s manželkou úsměvně vzpomínají. Firma Hamiro kdysi bývala největším československým i významným světovým podnikem na výrobu plyšových hraček a panenek. Jejich produkty Jovanovi dovezli před ateliér v obrovské dodávce. Při vykládání hraček z auta šla kolem babička s vnukem, který se pochopitelně pozastavil nad neskutečným množstvím plyšových zvířátek, načež mu žena odpověděla: „Vidíš, když je někdo hodný...“ To jestli byl Jovan hodný nebylo podstatné, jeho kreativita ale ano. Strávil hodiny vymýšlením konceptu. Sovičky připevňoval na větve v lese, kočky a pejsky aranžoval na parapet a některá zvířátka pokládal jejich spícím dětem do postele.

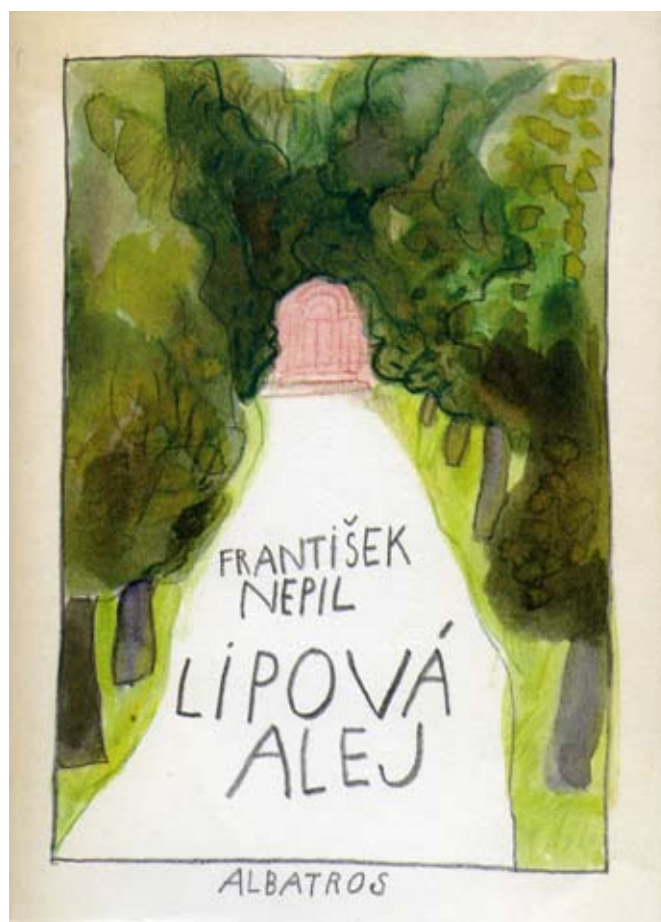
Pohlednice pro Pressfoto, 70. – 80. léta

Propagační materiál pro Astra žiletky

Musel vytvořit zajímavé záběry kompletní kolekce hraček pro výzdobu nových prostorů vzorkovny Hamira. Fotografoval na diapositivy, které pak byly zvětšeny na velkorozměrový transparentní materiál Cibachrome v Liberci u pana Ovsíka, který se specializoval na velkorozměrové zvětšeniny. Ve vzorkovně pak visely mnoho let bez ztráty barevné kvality.

Jovan si vždy potrpěl na kvalitu svých fotografií a jeho žena mu často pomáhala jako asistentka. Při fotografování pohlednic pro propagační agenturu ČTK – Pressfoto tedy zastávala práci šoférky, navigátorky, polní kuchařky nebo dokonce odklízečky kupek sena a všeho, co by na záběrech rušilo. Pohlednice se zpravidla skládaly z několika obrázků, které symbolizovaly dané město nebo obec. Musely být fotografovány na diapositivu o minimální velikosti 6 x 6 cm nebo 9 x 12 cm. V době komunistického režimu se na fotkách zásadně nesměl objevit morový sloup nebo kostel, jelikož to odporovalo základní filozofii, spočívající v tom, že všichni jsou si rovni a jedinec se má starat o práci, nikoliv o Boha. Spoustu času Jovan strávil vymýšlením správného úhlu záběru. Jenže na vesnicích a menších městech, kam Dezortovi jezdili fotografovat, bylo již z dálky vidět dominantní věž kostela. Dnes by se podobný problém vyřešil snadno díky moderním technologiím, ovšem, Jovan to vyřešil po svém a na věž vystoupal. Tím si odklidil jeden problém ze záběru a zároveň mohl najít zajímavý záběr z ptáčích perspektiv. Spolu se ženou trávili ve městech třeba i několik dní, než našli pro fotografování ty nejlepší podmínky. Manželka Věnceslava se snažila co nejvíc svému muži usnadnit práci, protože většinou se objevila nějaká nečekaná překážka. Fungovala jako prostřednice s okolním lidem. Někdy bylo potřeba sundat prádlo z balkónu, jindy prosila majitele červených automobilů o zdržení. Jovan většinou fotografoval na Moravě na základě zakázek, které si objednali představitelé měst a obcí u Pressfota. Mnoho profesionálních fotografů tehdy spolupracovalo s podobnými agenturami jako bylo Pressfoto nebo Orbis nejen na pohlednicích měst, ale také vánočních a velikonočních námětech. Nezapomeňme, že v 60. a 70. letech technika ještě nebyla na takové úrovni jako dnes. Věrně se tisklo přesně to, co bylo na diapositivu zachyceno. Úpravy se prováděly jen ojediněle. Jovanova práce na pohlednicích je zvětšena nejen obrazově, ale i literárně v knize Lipová alej od Františka Nepila. Ten byl známý nejen díky vysílání pro děti v Československém rozhlasu, ale i pro své humorné mini-fejetony.

Ukázka z knížky Lipová alej:

Jižní Morava

Tak už se dlouho těším, jak jednou konečně životně dozraje a začnu říkat, že kdybych se znovu narodil, chtěl bych zase psát. Já naopak bych podruhé nenapsal už ani čárku, protože věčně nevím, jak začít, jak pokračovat a jak skončit, a co hlavně, kdykoli se dám do něčeho, co neumím, vidím, jaký na to mám talent, a vím jak to udělat o hodně líp než ti, co to dovedou.

Tak jsem prasnadno – jako každý, kdo si koupí fotoaparát – objevil v sobě i talent na fotografování a hýčkal bych ho v sobě dodnes, kdybych si nevyprávěl s paní Vendulkou o jižní Moravě.

Paní Vendulka má kromě výtečných povahových vlastností i muže Jovana, který je povoláním fotograf a tu jižní Moravu fotografoval na pohlednice. A protože ona jezdila s ním, máme si o čem povídat, i když se nám vybavují naprosto rozdílné asociace.

.....

Paní Vendulka nezačne nikdy vzpomínat na velkomoravské chrámy ani na moravské klobásy, nýbrž na to, jestli jim tam na sídlišti viselo na balkónech úplně mokré prádlo, nebo zda sehnali šoféry od nákladáků na náměstí. Původně jsem si totiž myslel že si ji její manžel bere s sebou, hlavně aby se jí doma nestýskalo. Ale ono je to jinak: dříve než on stiskne spoušť, musí jeho paní oběhnout fotografované sídliště a požádat všechny obyvatelky, které si pověsily prádlo na balkóně aby ho sundaly ze šňůry.

.....

Jinak musí paní Dezortová odkutálet z chodníků všechny popelnice do průjezdů, posbírat papíry a tak. Když v jednom parku fotografoval její muž sochu velikána, byla zrovna senoseč a ona musela přenést všechny kopky v parku tak, aby nebyly v zorném poli kamery. Jen je však přenesla, došel její muž k názoru, že daleko hezčí záběr bude z jiného místa, jenže z toho bylo vidět všechny ty přenesené kopky, takže je musela nanosít zase nazpátek.¹²

František Nepil na své chalupě v Hýskově, 1985

¹² Nepil, František: Lipová alej, Albatros, Praha, 1985, s. 130 – 133

Foyer Národního divadla, 80. léta

Od roku 1995 je již František Nepil po smrti, jeho knihy mu však vycházejí i nadále. Jovan je nyní uveden i ve vzpomínkové knize s výtažky Nepilovy práce nazvané Ohlédnutí.

Fotografování architektury Národního divadla si Dezort i přes těžké technické podmínky náležitě užíval. Samotného ho zajímala architektura a zde byla propojena i s komercí. Jovan k tomu dodává historku: „Nejprve jsem zjistil, že zásuvky jsou moc daleko, poté, že osvětlení v sále se bude muset technicky celé přeladit. Místnost disponovala okny na jedné straně, zatímco tmavou stěnou na straně druhé. Jenom to mi zabralo několik hodin práce. Hlídač si nakonec došel na oběd, s tím, že nás tam s manželkou samotné zamkl v prezidentském salonku. A to, že odešel bylo nakonec asi nejlepší, protože chvíli na to se v místnosti rozezněla hlasitá rána, která by mohla okamžitě připomínat sabotáž,” směje se, „ale nakonec se jednalo jen o prasknutí jedné ze silných žárovek.” Pořízené snímky vyšly v knize o Národním divadle¹³.

Mimo jiné fotografoval například sklo pro Glass Revue, propagační materiály pro žiletky Astra, jabloneckou bižuterii a firmu Koh-i-noor, celý sortiment likérky ve Vizovicích nebo masopust ze skanzenu na Hlinecku, který dnes patří mezi památky UNESCO.

Masopust na Hlinecku, polovina 70. let

¹³ Národní divadlo, Panorama Praha, 1982

RODINA

Dezortovi spolu žijí v manželském svazku už přes čtyřicet let, a tak není pochyb o tom, že rodinné zázemí mají více než pevné. Svoji budoucí ženu poznal Jovan v ČTK, když jí bylo pouhých osmnáct let. Zprvu byli přátelé. Věnceslava pracovala ve fotoarchivu, a tak měla dokonalý přehled o tom, že Jovan fotografoval její oblíbenou kulturní událost, koncerty Pražského jara. Z toho důvodu mu často ráda asistovala. Přátelství přerostlo ve svazek, který utvrdili 18. srpna 1967 novomanželskými fanfárami za asistence všech fotoreportérů ČTK. Dnes už Jovan prý manželku na kulturní akce doprovází nerad. Od doby, co se z něj stal soukromý fotograf výtvarník a obor činnosti rozšířil na komerční fotografii, od kultury mírně upustil.

Manželům Dezortovým se narodila dvojčata, Monika a Roman, které však dnes už dávno dětmi nejsou. Ani jeden se nevydal v rodinných šlépějích, syn si otevřel podnik s kalibrační měřicí technikou, a otcí je nápomocen s moderními technologiemi. Dcera vystudovala biofyziku a věnuje se magnetické resonanci. Stejně tak, jak dobře si rozumí v soukromém životě a jak moc byla Věnceslava nápomocna svému muži, i Jovan doplňuje její práci. Své fotografie publikuje v jejích

Autoportrét s dcerou Monikou, 1971

Jovan Dezort s manželkou Věnceslavou, 2007

literární dílech, a to jak v životopisných knihách zaměřených na přední české umělce, tak v kriminální beletrii.¹⁴ S manželkou nikdy neměli sebemenší chuť emigrovat jako někteří jiní umělci. Předtím, než Prahu obsadila spojenecká vojska Varšavské smlouvy v roce 1968, navštívili sever Anglie, kde měli možnost se usadit. Ale vzhledem k tomu, že Britové tenkrát nevíтали emigranty s otevřenou náručí a Dezortovi neovládali dokonale angličtinu, rozhodli se vrátit zpátky. Doma na ně mimo jiné čekal renovovaný domek po strýci a Jovanova práce, na kterou mohli vždy spoléhat. V rodině neměli ani žádného emigranta, za kterého by museli trpět, takže se jich omezující podmínky v Československu dramaticky nedotýkaly. Jak již bylo zmíněno, jediné, co se Jovana dotýkalo, byly zkoušky na VUML. Ale na rozdíl od jiných umělců a lidí v jeho pracovním odvětví, kteří cítili často potřebu nahlásit promluvit o svém názoru, neshodujícím se s „názory většiny“, si Jovan tuhle drobnost dokázal odpustit, což mu mnohé ulehčilo. Bylo to dobře, ohlédneme-li se totiž do minulosti, můžeme vidět, že se podobné projevy autorům často vymstily. Dezortovi spolu žijí poklidně i nadále. Věnceslava je stále Jovanovou pravou rukou. Také díky tomu, že při spoustě fotografování mu kdysi pomáhala, má dokonalý přehled o vývoji jeho práce.

¹⁴ Stella Májová: Kam až mě osud zavál, nakl. Brána, 2003; Zdenka Procházková: Na jevišti mezi Prahou a Vídní aneb Nezapomenutelná Líza Doolittlová, nakl. Brána, 2004; Za dveřmi domova, vydavatelství Petrklíč, 2005; Šlo jim o život, vydavatelství Mladá Fronta, 2007; Karel Hála – mistr swingu, nakl. Brána, 2009; Václav Hybš – legenda populární hudby, nakl. Brána, 2010; Záhadná vražda, nakl. Nava, 2011

**OCENĚNÍ
NÁZORY**

Není to jen dlouholetá praxe a dobré kontakty díky kterým má Dezort přední fotografickou pozici. O tom, že Jovan si přesně zaslouží své místo, na kterém právě je, vypovídá i řada domácích a mezinárodních prestižních ocenění, které v průběhu života nasbíral. Když jednou odjeli se ženou na slovenskou vesnici na zabíjačku a uzení klobás, jeho žena, ačkoliv jinak příklad moderní městské ženy, se oblékla do vytahaného oděvu, aby zapadla do místního folklóru a spolu se svým švagrem se stali vděčným objektem Jovanova tvůrčího zápalu. Z Haagu ze soutěže World Press Photo (1969/1970) si Dezort za fotografii Slovenská zabíjačka odnesl ocenění Zlatá pečeť.

Při pracovních návštěvách zahraničí si pro sebe rád fotografoval běžný život v ulicích. Má schopnost vidět věci, které možná jiným unikají. Právě za soubor mírně komických fotografií z Leningradu a Moskvy dostal v roce 1970 další ocenění v mezinárodní soutěži Puls Planety. Jak už bylo zmíněno, dalším úspěchem byla Hlavní cena v celosvětové soutěži MON, kterou obdržel tři roky poté za cyklus zachycující citlivé záběry ze života Vietnamců v období války. Ještě předtím vyhrál další soutěž. V roce 1967, když se vracel Karel Gott z Las Vegas, mihl se

Vítězná fotografie z World Press Photo, Slovenská zabíjačka, 1969

Dezort v přímém přenosu, jak fotografuje Gotta na schůdkách letadla, kde mává. Záběr byl později použit na pohlednici.

Za většinu ocenění, jehož součástí byla finanční odměna, si Jovan pořizoval novou techniku. Jako úplně první fotoaparát ve svých rukou si pamatuje Leicu (později si pak právě Leicu v nejnovějším provedení koupil na fotografování koncertů Pražského jara). Krátce nato Jovan vyhrál ve školní fotografické soutěži a pořídil si Rolleiflex, za kterým se neustále schovával. Další z jeho prvních fotoaparátů byl velkoformátový Linhof (a později Sinar), vhodný zejména pro technickou fotografii. Později hojně využíval i Hasselblad, na cesty v zahraničí mu zase dělal doprovod Nikon. Moderní technika ho rozhodně nerozrušila, digitálních přístrojů se nebojí. Uznává jejich přednosti, zejména v rychlosti pořizování záběrů, možnosti jejich okamžité kontroly. Ovšem stále uznává klasický způsob, u nějž vyrostl, a který pro něj vždycky ponese trochu tajemna, které dnes fotografům zůstává často zahaleno. Dalo by se říci, že jedinež ostrá, pečlivě komponovaná fotografie je pro autora synonymem uspokojivé práce. Dezort není příznivcem neostrých fotografií, špatné reprodukce a padající architektury.

Dezort si moc dobře uvědomuje, jak dobře vystoupala úroveň polygrafického průmyslu. Papír, barvy, rozlišení fotografií se s předešlými lety nedá ani zdaleka srovnávat. Ovšem obsahová kvalita časopisů podle něj utrpěla. Bavíme se o 21. století a masové produkci nejrůznějších časopisů. Kvalita dala přednost kvantitě, často jak obsahově, tak obrazovou tvorbou. Místo sto stejných záběrů se dříve nafotografovalo jen pár, které byly ovšem důkladně promyšlené, v čemž Jovan vždycky vynikal. Mnohem raději se vždy postavil proti všem ostatním, aby mohl pořídit záběr z protilehlé strany a našel si svůj úhel pohledu. Nespoléhal se na osvědčenou jistotu, ale naslouchal své vlastní kreativitě.

Rozhovor s redaktorem, dramaturgem a scénaristou Vladimírem Remešem a publicistou, novinářem a amatérským fotografem Zdeňkem Hrabícou:

Odkud a jak dlouho Jovana Dezorta znáte?

VR: Nejprve z jeho působnosti v obrazových médiích a později, když mě zaujal natolik, že jsem o něm začal psát, i osobně. Tedy – od nepaměti.

ZH: Velkého českého fotografa Jovana Dezorta znám celý svůj život. Nejprve jsme se seznámili zprostředkovaně, přes můj zájem o fotografii, tedy zpočátku jsem sledoval jeho práci z novin, časopisů a fotografických knih. Později v šedesátých letech jsme se už znali osobně. Byli jsme mladí a nedívali jsme se zasetak moc na sebe, ale spíše na děvčata. Kromě Jovana Dezorta jsem měl v hlavě mnoho českých a slovenských a ruských fotografů. Sudek, Skála, Fafek, Mevald, Molt, Nebor, Hucek, Karkán, Dostál, Gende Rote, Tylínek, Vejvoda, Zajíc, Wittman, Homola, Kocek, Varcoller, Kyndrová, Hochová, Brodecký, Pavel Hrabica (můj starší syn) – ani celý průvod nedohlednu. Každý se mi zapsal do srdce jinak. Dodnes zůstal hlavně Jovan Dezort a Bedřich Kocek.

Jak na vás Dezortův styl fotografování působí?

VR: Příznivě. Je to návaznost na meziválečnou éru magazínové fotografie. Proti propagandistické sořele 50.let je to opět snaha prezentovat zajímavé téma přitažlivým způsobem.

Co nejvíc na Dezortových fotografiích oceňujete?

VR: Všestrannost dělníka fotožurnalistiky. Především však jeho ozvláštňující invenci při portrétním fotografování společensky významných lidí – z oblasti umění a veřejného dění. Je škoda, že toho dnes nedokáže řádně prezentačně využít. Kdyby existovala společenská objednávka a Dezort zmobilizoval dostatek vůle a energie ponořit se do archivu, mohlo by poznání nedávné minulosti být obohaceno o velmi cennou portrétní galerii. Neméně významnou, jakou je z minulosti známa portrétní žeň např. z ateliéru Vaněk, Drtíkol, či šťastnou náhodou nedávno objevené torzo monumentální portrétní produkce ateliéru Langhans.

K jakému jinému fotografovi byste Jovana přirovnal?

VR: K žádnému. Charakterizační postup, který začal během 70. let uvádět v život Antonín Dufek z Moravské galerie v Brně, následovaný mnoha dalšími fotografickými publicisty, neuznávám, neboť nepovažuji za produktivní poznávat originalitu posuzované osobnosti tím, že ji srovnám s jinými osobnostmi. Jednoduše řečeno to považuji za příliš pohodlné.

ZH: Fotografa Jovana Dezorta si cením za jeho pohled na svět. Nemám žádného srovnání, je zcela jiný, je z rodu Josefa Sudka a urazilo by mne jakékoliv srovnání s mnoha břídili, kteří vyměnili umění za peníze, chtějí ve světě zhnuseném mamonem vynikat a zatím padají do bláta. Ale jsou i výjimky.

Co o Jovanovi můžete říci jako o člověku?

VR: Sympaťák s velkou komunikační schopností, což mu nepochybně usnadňovalo zvládat jeho reportérský život. Na druhé straně bych považoval za určitý nedostatek, kterým ovšem trpí převážná většina fotografů, malou schopnost orientovat se spolehlivě, co do hodnoty a významu, ve vlastní velmi rozsáhlé fotografické činnosti. Což je pravděpodobně způsobeno i tím, že se většinou mohl spoléhat na výběr editora, takže podobnou schopnost nikdy nepovažoval za nutné rozvíjet.

ZH: Nad počítačem doma nad pracovním stolem mám fotografii Jovana Dezorta, která zpodobňuje Josefa Sudka. Jovan je jeho pokračovatelem – od nezašněrovaných Sudkových bot až po svou hlavu. Jovan má boty vždycky zašněrované, má na rozdíl od Josefa Sudka obě ruce a také pořádnou ženu Vendulku, z níž se vyklubala spisovatelka. Jovan Dezort by měl mít za fotografii už dneska velikánský pomník. Je z rodu povstivého řemesla a to stejně jednou zase přijde i ve fotografii ke slovu.

JOVAN DEZORT SEZNAM VÝZNAMNĚJŠÍCH VÝSTAV

1970, 1973 Vietnam, Praha

1970, 1973, 1976, 1978 Concertino Praga, Jindřichův Hradec

1984, 1988 Concertino Praga, České Budějovice

1985 Concertino Praga, Praha

2001 Fotografie z konce století, chodba Mánesu, Praha

2006 Letmá setkání, Luxor, Praha

2006 40 let Concertina Praga, Jindřichův Hradec

2007 Celebrity, Komorní galerie Josefa Sudka, Praha

2008 Osobnosti, Ovocný bar, Praha

2009 Život kolem nás, Galerie PRE, Praha

2009 Praha ve víru času, Skopje, Makedonie

2009 Hudební osobnosti, kostel sv. Šimona a Judy, Praha

2011 Zmizelé Židlochovice, Židlochovice

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Birgus, Vladimír, Mlčoch, Jan: Česká fotografie 20.století, Kant, 2009

Birgus, Vladimír, Mlčoch, Jan: Česká fotografie 20.století, Kant, 2005

Mrázková, Daniela: Příběh fotografie, Mladá fronta, 1985

Mrázková, Daniela, Remeš, Vladimír: Cesty československé fotografie, Mladá fronta, 1989

Kirschner, Zdeněk: Josef Sudek, Panorama, 1986

Balajka, Petr, Birgus, Vladimír, Dufek, Antonín, Hlaváč, Ľudovít, Hruška, Martin: Encyklopedie českých a slovenských fotografů, Asco, 1993

INTERNETOVÉ ZDROJE

www.photorevue.com

www.paladix.cz

www.slovníkceskeliteratury.cz

JMENNÝ REJSTŘÍK

Adams, Eddie, 21	Loren, Sophia, 26
Adler, Petr, 15, 33, 35	Mao Ce-Tung, 19
Anka, Paul, 33	Matuška, Waldemar, 32
Armstrong, Louis, 33	Mevald, Karel, 13
Avedon, Richard, 38	Nebor, Leoš, 26
Baran, Ludvík, 10	Neckář, Václav, 32
Bardot, Brigitte, 26	Nepil, František, 40, 41, 42
Barnard, Christiaan, 33, 35	Novotný, Miloň, 26, 34
Bělovský, 10	Ondříček, Miroslav, 32,
Blumenfeld, Erwin, 39	Ovsík, 40
Bojanovský, Ilja, 10	Pavarotti, Luciano, 32
Brice, Pierre, 35	Penn, Irving, 38, 39
Brok, Jindřich, 34	Pergnerová, Tereza, 32
Cartier-Bresson, Henri, 6	Phuc, Kim, 21
Costeau, Ives, 33	Prošek, Josef, 26, 34
Dezort, Roman, 44	Řeháková, Hana, 15
Dezortová, Monika, 16, 44	Řezáč, Jan, 26
Dezortová, Věnceslava, 7, 40, 44, 45	Sartre, Jean-Paul, 33
Dias, Pavel, 26	Schoberová, Olga, 33, 34
Dubček, Alexander, 33	Sihanouk, Norodom, 18
Einhorn, Erich, 25	Sihanouk, Sihamoni, 18
Gott, Karel, 34, 47, 48	Silvínová, Dana, 32
Hájek, Karel, 25, 34	Skácel, Jan, 19
Heřmánková, Hana, 32	Smrkovský, Josef, 33
Hochová, Dagmar, 21, 22	Sudek, Josef, 34, 36
Hrubá, Věra, 39	Suk, Josef, 32
Hucek, Miroslav, 26	Svoboda, Ludvík, 33
Hudeček, Václav, 15	Sýkorová, Daniela, 16
Chochola, Václav, 21, 22, 34	Šťastný, František, 32
Christová, Ivana, 32	Tito, Josip Broz, 18
Ishikawa, Shizuka, 15	Toman, Jiří, 25
Karásek, Oldřich, 26	Třešňák, Milan, 53
Klein, William, 38	Ut, Nick, 21
Koudelka, Josef, 27	Vácha, Pavel, 34
Kramer, Fred, 39	Vaněk, Jindřich, 39
Kropp, Vilém, 24	Vondráčková, Helena, 32
Kubišová, Marta, 32, 34	Židek, Ivo, 32
Lennon, John, 26	
Lord Snowdon (Antony Armtrong Jones), 33, 35	